

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corpus Doctrinae Christianae

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1572

VD16 M 2890

De Discrimine Peccati Mortalis Et Venialis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36094

DE DISCRIMINE PECCATI
MORTALIS ET VENIALIS.

Paulus inquit: Ego aliquando sine lege vivebam, id est, non sentiebam me à lege accusari, non expauescebam, non sentiebam me Dei aduersus peccatum, non cogitabam quanta res sit peccatum, aut ira Dei: Ita maxima pars hominum secura est, ac ne leuiter quidem cogitat, quanta res sit peccatum, quanta res sit ira Dei. Cum tamen poena primi lapsus, & cum tantæ calamitates totius generis humani, nos quotidie admoneant de magnitudine iræ Dei. Denique cum Christi intercessio & mors sit testimonium, serio & vere Deum irasci peccato. His testimonijs aliquantum mouentur corda piorum, qui iræ magnitudinem aliqua ex parte sentientes petunt mitigationem peccatorum, vt: Domine ne in furore tuo arguas me. Itē Abacuc: Cum irasceris Domine, misericordix tuæ recordaberis. Item: Ieremias: Corripe me Domine, veruntamen in iudicio, non in furore tuo, ne ad nihilum redigas me. Tales aliquo modo intelligunt discrimen peccati venialis & mortalis. Homines securi, ebrij voluptatiuosi, non intelligunt hoc discrimen, ideo & multi scriptores in hoc loco hallucinati sunt. **E** r s i autem magnitudo iræ Dei verbis describi non potest, tamen discendi causa teneantur hæ definitiones. Peccatum mortale in genere est defectus, vel inclinatio, vel actio contra legem Dei, offendens Deum, non remissa, sed iram Dei, & æternas poenas promerens. Sunt igitur in non renatis peccata mortalia ipse motus originis, & omnes vitiosi affectus, & omnes prauæ actiones. Infamem magna est virtus Pomponij Attici, aut Senecæ, non volunt cuiquam nocere, imo multis benefaciunt, non polluunt se libidinibus, non sunt defraudatores in contractibus, tamen mentes dubitant de providentia, nec inuocant Deum, sed potius fremunt aduersus Deum, cum vident in tanta confusione vitæ sæpe negligi bonos. Hæc caritas in corde magnum peccatum est, quod tamen homines contemnant. Cum autem corda auersa sunt à Deo, virtutes etiam talium non immemororum polluuntur, nec recte reguntur. Benefacit Atticus, sed non propter Deum. Alexandri fortitudo vere erat donum Dei, & excellentis virtus, & res quas gerit, adiuuantur à Deo. Sed Alexander ipse non habet hunc finem propositum, vt Deo seruiat, vt sua gubernatio propagetur vera de Deo noticia: Imo nec vere credit suam manum in præliando à Deo gubernari, sed existimat casu & sua virtute eos Macedonicos crescere. Ideo negligens Deum, postea sese nimium admiratur, vult se coli vt numen, interficit amicos, à quibus arbitratur se non satis magnificeri, ruit in libidines flagitiosas. Hæ labores ostende-

k

ostende-

ostenderunt, quale fuerit antea cor immundum. Ergo immundicia cordis & virtutes polluebat, & postea genuit manifesta scelera.

QUANQUAM autem Nero & Epicurus a nullo atrocius peccant quam Cato, tamen utriusque sunt oppressi peccatis mortalibus horrendis, & ira Dei æterna. Nec necesse est in non renatis quærere discrimen peccati mortalis & venialis: quia omne quod non est deus, peccatum est. Cato est sine luce vere invocante Deum, fugit Deum, fremit aduersus eum, cum videt se in causa (vt videretur) submissi, hic profus ei omnis de Deo persuasio elabitur. Quare omnes actiones eius sunt damnatae. Sed de renatis necesse est quærere, quæ beatant peccata venialia, & qui eorum lapsus dicantur mortalia peccata.

QUANQUAM igitur renati, in quibus accensa est agnitione Christi, fides & vera invocatio, & incoacta est obedientia, foris placent Deo, & habent Spiritum sanctum: tamen in eis adhuc vita manet ingens infirmitas, videlicet caligo in mente de Deo, in voluntatis ac cordis praua inclinatio, & multi vitiosi affectus. Incurrunt in animum prauæ dubitationes de Deo, fiducia, timor, dilectio, & aliæ virtutes omnes multo languidiores sunt quam esse debent, interim nos ipsos plura facimus quam oportuit, & alimus in nobis superbiam & fiduciam nostri, & hac superbiam & fiduciam nostri, nemus interdum incaute, non mouenda. Vt Iosias pius & sanctus, bellum intulit Aegypto offerenti pacem: & incenduntur sancti in iniuriis odijs, flammis iracundiæ & libidinum, quibus tamen repugnant. Sunt item ignorantia & omissionis peccata plurima in sanctis, sicut clamitat Dauid, Delicta quis intelligit? Nulla est enim ignorantia vel Ecclesiastica, vel politica, vel æconomica, cui hæc humana infirmitas par esse possit.

HÆC mala in renatis sunt contra legem Dei, vt Paulus testatur Roman. 7. & quanta sit deformitas, quanta magnitudo horum malorum, pij in veris doloribus aliquo modo agnoscunt. Sed quia persona accepta est, accensa agnitione Christi, & fide in corde, & donato Spiritu sancto, & aliquo modo infirmitatem agnoscit & deplorat, & expauescit agnitione iræ Dei aduersus peccatum, & petit condonationem, & repugnat primis incedentibus sunt huic personæ hæc mala venialia peccata, id est, condonata, vt non excutiant Spiritum sanctum & fidem, ac maneat perfecta gratia. Hæc clare docet Paulus Roman. 8. Nulla nunc condonatio est his, qui in Christo Iesu ambulant, id est, etsi sunt in eis peccata infirmitas illa quam dixi, & vitiosi affectus, tamen persona accepta est, & damnatio remota est, sicut & supra inquit: Non estis sub lege, sed sub gratia.

QUOD vero dicitur, nihil esse peccatum nisi voluntarium, caliginem, dubitationem, omissiones, subitos affectus præcurrentes iudicio & assensui, non esse voluntaria. Hæc capitulum

prefutari potest. Nam dictum illud, Nihil esse peccatum nisi sit
 iudicium, de iudicio civili loquitur, non de iudicio legis diuinæ.
 Valigo in mente, dubitationes, omissiones magnæ & multæ, non
 sunt, & multæ subitæ flammæ sunt peccata, etiam si non sunt vo-
 luntaria. Sicut Paulus inquit: Quod nolo malum hoc facio. Et de
 eodem loquitur Iohannes, inquit: Si dicimus nos non habere pec-
 catum, mendaces sumus. Loquitur enim de infirmitate & vitiosis mo-
 tibus in renatis, non de lapsibus eorum qui contra conscientiam, id
 est, volentes indulgent prauis affectibus. **S I C** & Paulus discer-
 nit peccata eorum qui manent in gratia, & aliorum qui effundunt
 gratiam. Rom. 8. Si secundum carnem vixeritis, moriemini: Sed si
 spiritu actiones corporis mortificabitis, viuetis, id est, si prauis cupi-
 ditatibus obtemperauerit voluntas, auertens se à Deo, cum sciens &
 volens ruit contra mandatum Dei, abijcit pœnitentiam, timorem
 Dei, & hanc fidem, quod placeat Deo, sauciat animum ne possit inuo-
 care Deum, amissa gratia & Spiritu sancto iterum ruit in mortem,
 hoc est, accersit sibi iram Dei, & pœnas æternas, vt Adam & Eua suo
 lapsu amiserunt gratiam, & sibi horribilem iram Dei accersuerunt.
 Sed si spiritu actiones corporis mortificabitis, viuetis: Vocat corpo-
 ris actiones, vitiosæ naturæ prauos motus & negligentias. Tunc au-
 tem inquit nos victuros esse, id est, retinere gratiam & Spiritum san-
 ctum, si vitiosis illis motibus repugnemus, & hic gradus magis per-
 fecti declaratur in alijs locis, vbi præcipitur vt sit in renatis iusti-
 cia bonæ conscientie. 1. Tim. 1. Finis mandati est dilectio ex corde
 puro, conscientia bona, fide non ficta. **T V N C** ergo repugna-
 mus, quando cauemus ne scientes & volentes assentiamur vitiosis
 motibus, ac indulgeamus. Est in nobis assidua caligo, & hanc deplora-
 mus, sunt impetus multi vitiosi, vel præcurrentes voluntatem, vel
 simul eam aliquantisper rapientes, vt Paulus inquit, Se captiuum
 ducti peccato in membris. Hic si repugnans, nec contra consci-
 entiam obtemperas, retines gratiam & Spiritum sanctum. Hæc nihil
 habent perplexitatis, nec opus est subtiliter & Stoice metiri gradus
 eorum. Rapiunt enim infirma voluntas, priusquam animadu-
 erant, sed illud spectandum est, quod facile intelligi & iudicari potest,
 ne scientes indulgeas, sed vt repugnes, & addit Paulus, Spiritu, id est,
 virtutibus pœnitentiæ, timoris ac fidei, expauescat voluntas cogi-
 tatione iræ Dei, deploret infirmitatem, metuat insidias Diaboli,
 condonationem petat propter Christum, petat & auxilium Spiritus
 sancti, promissiones reuocet in memoriam, & tanquam ad magnam
 prælium se præparet, non admittat illecebras, sed fortiter eas repel-
 lat, occasiones vitæ. Habent renati Spiritum sanctum, hunc non
 conturbent alendis & accendendis prauis motibus, sed sciant datum
 esse,

esse, ut nos regat, qui quidem vult nos regere & adiuuare, si ipsi nos expellamus eum, sed repugnemus vitiosis motibus. Ideo dicitur 2. Cor. 6. Adhortamur vos, ne frustra gratiam Dei acceperitis. Paterat Dauid retinere Spiritum sanctum, & ab eo adiutus fuisse, nisi volens eum excusisset, & volens aluisset incendium in animo suo.

PLURIMA exempla summorum virorum proposita sunt, sed securitate lapsi sunt, & pœnas sibi & posteris accersuerunt, ut Adam, Eua, Aaron, Dauid, Salomon, & de toto populo dicitur: Sedes populus manducare ac bibere, & surrexit ludere, id est, cum essentia & securi, obliui sunt Dei, & facti sunt negligentiores & petulantiores, &c. Et notum est vsitatum dictum, Luxuriant animi rebus plerumque secundis. Ac circuit Diabolus intentus in occasiones, ut incutiat periculum lapsibus inextricabilibus. Texit enim longam telam, videlicet vno lapsu multa mala secutura esse, ut ex lapsu Adæ, Dauid, Salomonis, quanta moles peccatorum & calamitatum secuta est: haec exempla, & quotidianæ naturæ calamitates, semper nobis in conspectu sint, ac nos de horribili ira Dei aduersus peccatum admovent. A precatio pellat securitatem, sicut inquit Salomon: Beatus qui semper est pauidus. Item: Orate, ne intretis in tentationem.

Et igitur morbi hærentes adhuc in renatis in hac vita, & vitiosi iustitia non sunt leuia aut contemnenda mala, ut caligines & dubitationes multiplices de Deo, carnalis securitas, errantes flammæ libidinum & odiorum, multa magna errata ignorantia non affectata, & combinationis non affectata: nec sunt tantum & tæxiot præter Legem Dei, ut Monachi slexerunt, sed vere sunt contra legem Dei, tamen donec non in renatis bona conscientia & fides, manet etiam Spiritus sanctus. Neque tamen fiducia nititur propria dignitate, sed Christo, & sumus ex promissione nos in gratia esse propter Christum, ac repugnemus vitiosis motibus, & petimus condonationem. Sic retinetur conuatio Dei, ut 1. Iohan. 3. dicitur: Cum cor nostrum non condemnat nos, fiduciam habemus erga Deum, & quod petimus, accipimus, quia mandata eius seruamus: hoc est, credimus in Christum, & retinemus bonam conscientiam. Necessè est autem & hoc sciri, conuentionem oportere regi verbo Dei.

DE XI de veniali peccato. Sed cum hi qui fuerunt renati, scientes & volentes violant Legem Dei, cum amplectuntur impias opiniones, aut stabiliunt eas sua approbatione, aut indulgent odijs, ambitioni, flammis libidinum, auaritia aut externis factis ruunt contra Legem Dei, ut Dauid rapinam alienam coniugem, & astute maritum interficiens. Hæ actiones contra conscientiam sunt peccata mortalia, quæ admittens, amittit gratiam, fidem, & Spiritum sanctum, & accersit sibi iram Dei, ac nisi subsus ad Deum conuertatur, abijcitur in æternas pœnas, & quia conu-

retinens propositum peccandi, contemnit aut fugit Deum, non Deum inuocare. TESTIMONIA manifesta hæc sunt. *1. corinth. 5.* Hoc scitote, quod omnis scortator, aut impudicus, &c. non hereditatem in regno Dei. Nemo vos decipiat vanis sermonibus, propter hæc venit ira Dei aduersus inobedientes. Clare dictum Deum irasci talibus, donec retinent voluntatem talia faciendi.

EZECH. 33. Cum recesserit iustus à iusticia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in ea, & cum recesserit impius ab impietate sua, & fecerit iudicium & iusticiam, viuet in ea. EODEM modo intelligantur & hæc dicta, *1. corinth. 5.* Nec scortatores, nec adulteri, nec idololatæ, &c. possidebunt regnum Dei.

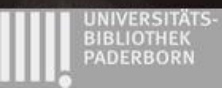
GALAT. 5. Manifesta sunt opera carnis, adulterium, scortatio, idololatria, &c. De his pezdico vobis, quod qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt. Ideo autem vocat manifesta opera, quia de eis conscientia faciens certo iudicare potest ex lege Dei, & scit Deo displicere malum propositum. Item *1. iohan. 3.* Nemo vos decipiat, qui facit iusticiam, talis est: Qui facit peccatum, ex Diabolo est. Præterea manifestissimum est, Euangelium postulare bonam conscientiam. *1. Timoth. 1.*

1. Timoth. 1. Dilectio ex corde puro, conscientia bona, & fide non ficta. Etenim eodem capite: Milita honestam militiam, retinens fidem, & bonam conscientiam. Et *2. Cor. 1.* Hæc est gloriatio nostra, testimonium conscientie nostræ. Et ad Galat. *5.* Vnusquisq; opus suum probe, & sic apud sese gloriationem habebit, & non ab altero, id est, unusquisq; curet vt suum opus recte faciat, sic habebit apud se gloriationem, id est testimonium & approbationem propriæ conscientie, que vnusquisq; necessaria est, nec aucupabitur opinionem gloriosam in aliorum reprehensione, nec pendeat ex alienis tantum iudicijs.

1. Pet. 3. Bonam conscientiam habentes. ITEM, Impossibile est, hominem retinentem propositum peccandi, placere Deo, quia vlt. dicitur: Viuo ego, nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Iuramentum ad vtrunq; referatur, ad conuersionem, & ad reconciliationem. Non igitur placet lapsus, donec retinet propositum peccandi.

ITEM docet dictum Iesaiæ vlt. Ad quem respiciam, nisi ad contritum spiritu, & trementem sermones meos? Et *cap. 57.* Habitans cum contrito & humili spiritu, vt viuificet spiritum humilium, & viuificet cor contritorum. O dulcem consolationem & promissionem ingendam intimis pectoribus, sed pertinentem ad eos qui expauescunt, hoc est, non retinent propositum peccandi, sed metuent iram Dei.

POSTREMO hæc duo impossibile est simul existere, malam conscientiam, id est, propositum peccandi: & fidem, que est fiducia misericordie Dei propter Christum promissæ. Quia habens propositum peccandi contemnit aut fugit Deum,

non accedit ad Deum: At fiducia misericordiae accedit ad Deum propter
 tificae Christo. Experiuntur faucibus conscientiae, se ab inuocata
 horribiliter depelli, & mergi vel in contemptum Dei, vel in deserta
 tionem. Ideo inquit Paulus: Quod non est ex fide, peccatum est, id
 est, res damnata à Deo. Multi autem exposuerunt hoc discrimen,
 Quod non est ex fide, id est, quod est contra conscientiam, non
 non est ex fide, id est, quod fit contra legem Dei, peccatum est. Sed
 sciamus & Legem & Euangelium comprehendere. Sic opus conscien-
 tum legi Dei, & simul accedat fides, id est, fiducia misericordiae
 propter Christum promissae, ut in Nicodemo non est malum propositum,
 sed tamen ante conversionem fides deest, id est, fiducia misericordiae
 Dei propter Christum promissae, qua statueret sua facta Deo placere.

Ex his omnibus perspicuum est, discernendos esse lapsos in
 tra conscientiam, ab infirmitate & vitijs, quae hærent in Sacerdotibus,
 hoc discrimen in Ecclesia retineri necesse est. Paulus vocat peccatum
 regnans seu dominans.

Et si autem non litigo de vocabulis,
 tamen aliquid lucis addit collatio appellationem. Est enim singu-
 ris emphasis in vocabulo, Peccatum dominans, atrocitas & efficacia
 peccati describitur, quod, cum non repugnamus, dominatur, & el-
 gignit effectus horribiles, cumulat scelera, & alijs alia addit, ac semper
 de maiores ruinas trahit, & maiorem iram ac tristiores penas meretur,
 & in aeternum exitium reos impellit, ut Saul cum fuisset doctus
 Spiritu sancto, & ornatus eximijs virtutibus, & insignibus vitijs,
 non retinuit hoc decus, sed æmulationi succubuit. Huic affectu
 primum facile erat resistere, sicut Aaron repressit similes flammam. Sed
 Saul furorem alit, peccatum igitur dominans impellit eum primum,
 ut interficere Dauidem conetur, auellit eum à Deo, & excitat multi-
 plices furores: Ruit iratus Saul, & sacerdotes interficit, suscipitur
 iram Dei peccatum dominans, & late sæuiens. Quare Deus à
 ipsum, & exercitum eius, & filium Ionatham, virum sanctum, & ceteros
 hostibus trucidandos. Hæc omnia complectitur tristissima appellatione
 Peccati dominantis.

APPARET autem Paulum summi-
 formam loquendi ex Gen. cap. 4. vbi breuis concio recitatur, qua
 tamen summam doctrinae legis complectitur. Primum de iudicio Dei
 concionatur: Si bonus fueris, eris acceptus: Sin autem malus, pec-
 carum tuum cubabit donec reueletur. Sub te sit appetitus tuus, &
 tu dominaberis ei.

DE multis magnis rebus hi pauci verba
 concionantur. Primum docent, ita placere externos cultus, si con-
 iustum. Deinde peccantibus penas minantur, & monent de mor-
 ne securitas confirmetur, quia penas differuntur. Ac significat
 rum iudicium post hanc vitam, & mira est descriptio. Totius
 prophana securitas vno verbo significata est, Peccatum cubabit, &
 quiescat.

cler, sed donec reueletur. Peccatum Iudæ cubabar, donec sententiam. Deinde sequitur præceptum: Sint sub te appetitiones, & tu dominaris. Hic significat, manete in hominibus istas appetitiones, sed repugnandum esse, & Deo hanc obediendum placere, cum in agnitione ipsius repugnamus peccatis. Econtra dicitur à Deo illos qui sinunt dominari peccatum.

Iuxta

hanc concionem & Paulus Roman. 6. inquit: Peccatum nobis non dominabitur. Etsi sunt acres impetus, magna dubitatio, odiorum & altorum cupiditatum incendia, &c. tamen nunc non dominantur, id est, ut ipse interpretatur, non obediemus eis. Cum vero dominantur, abstrahunt a Deo, & postea in varia scelera impellunt, & peccata in hac vita & postea accerunt. Quod igitur vilitate dicitur peccatum mortale, seu (ut Nazianzenus nominat) φωνή, id perspicue vocari peccit regnans seu dominans peccatum.

Nec

opus est hoc asserere disputationem de electione. Nos enim iuxta verbum Dei, in quo voluntatem suam expressit Deus, iudicare debemus. Nos est querenda alia voluntas extra verbum Dei, & exemplum primorum parentum perspicue ostendit. etiam electos labentes contra conscientiam, amittere gratiam, & effundere Spiritum sanctum. Certum est enim Adam & Euam amisisse gratiam, & illam præstantiam doctorum quam habuerunt: Ideo enim posteri nascuntur filij iræ, id est, alieni à gratia, & asserentes caliginem de Deo, & auersum voluntatem à Deo, & multiplicem contumaciam, imo magnitudinem peccati lapsus Adæ monet, quanta res sit ira Dei, quanta mala post unum lapsum sequantur, ac de multis partibus doctrinæ in Ecclesiâ, omnium temporum, maxime insignes & illustres admonitiones, in historia Adæ proponi sciamus.

Non

igitur nobis ipsis blandiamur, nec extenuemus lapsus, sed agnoscamus Deum vere iusti peccato, & proponamus nobis dicta, quæ citavi, quæ de ira, de iudicio Dei, & de pœnis concionantur, ut dictum est: Propter hæc venit ira Dei aduersus inobedientes. Expauescant animi, & abijceant propositum peccandi, & ad Deum redeant, iurandum illud cogitantes: Vivo ego nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & viuat. Cogitemus Adæ, Aaronis, Daudis, & Manassæ lapsus, pœnas & correptiones, deplemamus ingentem imbecillitatem humanæ nature, & sumus vigilantiores aduersus illecebras & Diaboli insidias, meminerimus singula peccata mereri subitam mortem, sicut sapienter aduberi & homicidæ in ipso facto subito interficiuntur, & tamen immensa misericordia Dei nobis concessum esse spacium, ut ad Deum redire possimus, ut dulcissime dicitur Iesa. 30. Propterea expectat Dominus, ut misereatur vestri. Et in Luca idem significat parabola de Ficu.

NON abutamur hac tanta bonitate, sed lapsi accusemus nos vero gemitu, vt David inquit, Peccaui Domino, & intueamur Mediatorem filium Dei, & fiducia Mediatoris redeamus ad Deum, & inuocemus, petamus nobis ignosci, nos recipi & sanari, &c. Capimus illam dulcissimam vocem: Gaudium est in coelis de peccatore resipiscente. Audiamus & vocem Euangelij, qua cum pariter Ecclesia recipimur, confirmamur hoc ipso testimonio, vt firmamur tuamus recipi lapsus: Ac veniat in mentem testimonium vniuersae Ecclesiae, quae semper recipit lapsos, vt hoc testimonium aduersus Itharos allegauit Petrus Alexandrinus Episcopus. Denique vniuersae doctrinam de poenitentia intenti cogitemus, quae de rebus multis pios admonet, & disputationes de electione seponamus.

POSTREMO & hoc adiiciendam est, cum dicimus, peccata mortalia esse lapsus contra conscientiam, complectimur etiam peccata ignorantiae affectatae, & omissionis affectatae, vt vltate loquimur. Hanc enim volentes accersimus, seu confirmamus, vt qui nolunt discere Euangelium, cum hac voce, HUNC AUDITE, totique humano Deus praecipit, vt Christum audiamus, & quidem ipse Euangelium inter omnes Gentes, & addiderit testimonia non fallacia.

HABENT igitur peccatum mortale omnes Aegyptii, Iudaei, & alij damnantes Euangelium, etiam si fatentur se non habuisse, nec intelligere. Talis erat inscitia Pharisaeorum, quibus ipse Christus: Si caeci essetis, peccatum non haberetis, nunc discite videre, ideo manet peccatum vestrum. ERANT & cultores Iudaeorum apud Ethnicos affectata ignorantia, quia volentes amittere & abiecerant doctrinam, & non quaerebant eam rursus in Ecclesia, & receperant furores manifeste pugnantibus cum naturali noticia, qua monstrat vnum esse Deum, nec colendum esse Deum obscuro, vt apud illos erant Bacchanalia, & alia turpia sacra.

DE affectata omissione inquit Paulus: Vae mihi si non euangelizem. Et Matth. 25. Inutilem seruum eijcite in tenebras, quae foris sunt. Hanc terribilissimam comminationem, in sua quisque vocatione consideret. Excommuni manent multa ignorantiae, & omissionis non voluntariae peccata renatis, vt in Apostolis ante Pentecosten multa erant: tamen se in vocatione voluntas, seu studium recte faciendi, & plerumque recte facimus. Hunc gradum constituit Paulus: Primum fatetur a. Vocem humanas vires non esse pares ministerio Euangelij. Non sumus, inquit, idonei per nos ipsos cogitare aliquid, scilicet, de explanatione doctrinae, aut consiliorum felicium in gubernatione, aut sententiarum in iudicandis controuersijs, & omnes sapientes in qualibet quamuis exigua functione, tamen se saepe hallucinari experiri. Patrifamilias saepe male cauet liberis praeter expectationem. 1. Cor. 13.

1. Th. 4. inquit: Hoc flagitatur in ministris, ut sint fideles, hoc debent habere voluntatem fidelem recta faciendi, non indulgeant operi, sed discant, laborent mediocriter, & faciant non aliena, sed veris opera: Nam sedulitas fugit utrumque vitium, ignaviam & negligentiam.

DE ECCLESIA.

Imper in conspectu sit omnibus hoc Pauli dictum: Quos elegit, hos vocavit. Quotiescumque de Ecclesia cogitamus, intueamur cœtum vocatorum, qui est Ecclesia visibilis, nec alibi electos ullos esse somitemus, nisi in hoc ipso cœtu visibili. Nam neque inuocari, neque agnosci Deus aliter vult, quam ut se patefecit. Nec alibi se patefecit, nisi in Ecclesia visibili, in qua sola sonat vox Euangelij. Nec alium agimus Ecclesiam invisibilem & mutam hominum, in hac vitata vita viventium, sed oculi & mens cœtum vocatorum, id est, profectum Euangelij Dei intueantur, & sciamus oportere inter homines publice sonare Euangelij vocem, sicut scriptum est: In omnem terram exiit sonus eorum. Sciamus oportere ministerium Euangelij publicum, & publicas congregationes esse, ut Ephes. 4. dicitur, & ad hanc cœtum nos adiungamus. Simus ciues & membra huius visibilis cœtus, sicut præcipit Psal. 25. Dilexi decorem domus tuæ. Et Psal. 83. Quam dilecta tabernacula tua Domine. Hi & similes loci non de idea Platonica, sed de visibili Ecclesia loquuntur, in qua sonat vox Euangelij, & in qua ministerium Euangelij conspicitur, per quod patefecit se Deus, & per quod est efficax.

Nec laudemus erroneos, qui reguntur, & ad nullam se Ecclesiam adiungunt, quia nusquam inveniunt talem ideam, in qua non desideretur aliquid in moribus aut disciplina: sed queramus Ecclesiam, in qua articuli fidei recte doceantur, & non defenduntur idola, & ad hanc nos adiungamus. Hanc docentem audiamus & diligamus, & nostram inuocationem & confessionem ipsius precibus & confessioni aggregemus. Sic Cyrus, & alij qui inter Ethnicos, etsi non erant Hierosolymis, tamen publica professione erant in cœtu vocatorum, audiebant vocem & ministerium Euangelij, erant ciues & membra visibilia Ecclesie visibilis, inuocationem & confessionem suam coniungebant cum Prophetis, & toto cœtu piorum, qui erat in Hierusalem, ubi erat præcipua ministerij sedes.

Hæc sæpe multumque cogitanda sunt, ut discamus quid sit Ecclesia Dei, & ubi sit, quomodo Deus agnoscendus sit, & nos vere ad Ecclesiam adiungamus, & fouere eam discamus, ne fiant dissipatores. Nam ubi nullæ sunt congregationes, vox Euangelij conticebit, ut tyranni Mahometici in multis locis omnia templa deleverunt.